

بازخوانی مهم ترین بخش های دستور العمل جدید قاضی القضا

ساز و کارهای حفظ حقوق و کرامت مردم در دستگاه قضا

گروه اندیشه - روز دوشنبه، متن کامل «دستور العمل حفظ کرامت و ارزش های انسانی در قوه قضاییه» مشتمل بر پنج فصل و در ۳۳ ماده و هشت تبصره منتشر شد. به گزارش خبرگزاری میزان، در مقدمه این دستور العمل که از سوی حجت الاسلام و المسلمین رئیسی، رئیس قوه قضاییه، امضا و به تمام زیرمجموعه این قوه ابلاغ شده، آمده است: «با عنایت به آموزه های دین مبین اسلام در پاسداشت کرامت انسان و با لحاظ حقوق ملت مقرر در فصل سوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و در راستای اجرایی نمودن بند یازدهم سیاست های کلی قضایی ابلاغی از سوی مقام معظم رهبری به تاریخ ۸۸/۹/۲ در خصوص «اتخاذ تدابیر لازم جهت کاهش فرایند دادرسی و دستیابی سریع و آسان مردم به حقوق خود و بهره مندی از حقوق شهروندی در مراجع قضایی» و با توجه به ماده ۱۱۳ قانون برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، مصوب ۱۳۹۵، مبنی بر تکلیف قوه قضاییه به افزایش دقت و سرعت در ارائه خدمات قضایی، تحقق عدالت قضایی و احیای حقوق عامه، ارتقای کیفیت و کاهش اطلاع دادرسی و ایجاد فرصت برابر برای دسترسی آحاد مردم به خدمات قضایی و در راستای حکم مقرر در ماده ۲۵ قانون مدیریت خدمات کشوری، مصوب ۱۳۸۶ مبنی بر تکلیف مدیران و کارکنان دستگاه های اجرایی به رعایت موازین اخلاق اسلامی و اداری و انجام وظایف به نحو احسن در راه خدمت به مردم به در نظر گرفتن حقوق قانونی آن ها و با هدف ارتقای شأن، منزلت و جایگاه کارکنان قضایی و اداری قوه قضاییه و بهبود سطح خدمات ارائه شده به آنان و با لحاظ قوانین و مقررات مرتبط نظیر قانون احترام به آزادی های مشروع و حفظ حقوق شهروندی مصوب ۱۳۸۳، قانون نظارت بر رفتار قضات مصوب ۱۳۹۰، «دستور العمل حفظ کرامت و ارزش های انسانی در قوه قضاییه» ابلاغ می شود. این چه دردی می آید، اهم فرازهای این دستور العمل است که در آن، بر ضرورت اهتمام مسئولان و کارکنان دستگاه قضا نسبت به حفظ کرامت شهروندان، تأکید شده است.

اهداف دستور العمل

مطابق متن منتشر شده، اهداف دستور العمل از این قرار است: الف) اهتمام بر رعایت اصول کرامت انسانی و تلاش در راستای گسترش عدل و آزادی های مشروع؛ ب- ارتقای سطح کارآمدی و پاسخگویی دستگاه های مشمول و کارکنان به ارباب رجوع؛ پ- افزایش میزان رضایت مندی ارباب رجوع از عملکرد دستگاه های مشمول و کارکنان؛ ت- پایش و ارزیابی کمیت و کیفیت ارائه خدمات در دستگاه های مشمول به منظور بهبود و ارتقای آن؛ ث- افزایش سطح آگاهی های حقوقی عموم؛ ج- حفظ استقلال قضات و ارتقای جایگاه، شأن و منزلت کارکنان.

دادرسی عادلانه و رفتارهای تضمین آن

طبق ماده چهار دستور العمل، «در نظام قضایی ایران، دادرسی عادلانه مستند به اصول متعدد قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، از جمله اصول نوزدهم، بیستم، بیست و دوم، سی و دوم، سی و چهارم تاسی و نهم، یک صد و شصت و پنجم

تایکصد و شصت و نهم و برخی قوانین و مقررات است و بر این اساس، مراجع قضایی مکلف اند اصولی چون علنی بودن محاکمات، قانونی بودن جرم و مجازات، تساوی همگان در برابر قانون و عدم هرگونه تبعیض ناروا، منع بازداشت خودسرانه، حق متهم بر تفهیم اتهام و محاکمه در اسرع وقت و دسترسی به وکیل، برائت، منع شکنجه برای اخذ اقرار، حق دادخواهی، استقلال و بی طرفی مرجع قضایی، برابری امکانات دفاع، تناظر و همچنین حمایت از حیثیت و کرامت ذاتی انسان و حفظ حرمت و مصونیت جان، مال، حقوق، مسکن و شغل اشخاص را در تمام فرایندهای رسیدگی، مقررات قانونی مربوط را رعایت نمایند.»

اجتناب از جلب و احضار بدون دلیل

«در اجرای اصول سی و ششم و سی و هفتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و قانون آیین دادرسی کیفری مبنی بر رعایت اصول قانونی بودن جرم و مجازات و برائت، مراجع قضایی مکلف اند موارد زیر را رعایت کنند: الف- اجتناب از احضار یا جلب افراد بدون آن که ادله، قرائن و یا اماراتی دال بر ارتکاب جرم از ناحیه آن ها موجود یا در دست باشد؛ ب- اجتناب از تمدید قرار بازداشت موقت با هدف فراهم آوردن ادله وقوع جرم برای انتساب بزه به متهم؛ پ- تفهیم اتهام به متهم در سریع ترین زمان ممکن، در صورت توجه اتهام؛ ت- تسریع و تسهیل در پذیرش وثیقه یا کفیل معرفی شده از سوی متهم تحت قرار.»

منع بازداشت خودسرانه

«در اجرای اصل سی و دوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مبنی بر منع دستگیری و بازداشت خودسرانه، مراجع قضایی حسب مورد مکلف به انجام اقدامات زیر هستند: الف- راه اندازی دفتر متهمان و محکومان بازداشتی در دادرسی ها و دادگاه های بخش با رعایت مقررات راجع به دادرسی الکترونیک در اجرای ماده ۴۹ قانون آیین دادرسی کیفری، به منظور درج وثیبت مشخصات این افراد به صورت روزانه و پیگیری بعدی و وضعیت آنان و اطلاع رسانی به خانواده

ایشان؛ ب- تعیین معاون، دادیار و یا دادرس ویژه ناظر بر ضابطان دادگستری حسب مورد توسط دادستان یا رئیس حوزه قضایی بخش جهت بازدید مستمر و سرزده از بازداشتگاه ها و کلانتری ها در هر زمان از شبانه روز با هدف نظارت بر عملکرد ضابطان دادگستری، پیگیری وضعیت متهمان بازداشتی و ارسال گزارش بازدید برای دادستان یا رئیس حوزه قضایی بخش؛ پ- بازدید مستمر دادستان ها و قضات رسیدگی کننده از زندان ها و کانون های اصلاح و تربیت حداقل پانزده روز یک بار و ملاقات با متهمان و محکومان به ویژه متهمان تحت قرار و استماع اظهارات آن ها و صدور دستور های قضایی مقتضی؛ ت- جلوگیری از نگهداری متهمان در تحت نظرگاه کلانتری ها برای مدت بیش از ۲۴ ساعت؛ ث- اجتناب از اعزام متهمان نوجوان به بازداشتگاه و تحویل فوری آنان به دادسرا یا دادگاه اطفال و نوجوانان در اجرای تبصره دو ماده ۲۸۵ قانون آیین دادرسی کیفری و ممنوعیت اعزام دیگر متهمان به بازداشتگاه های پلیس آگاهی؛ مگر در خصوص تکبیین جرایم مهم از قبیل قتل عمد، جرایم سازمان یافته و بانندی و سرعت های مسلحانه؛ ج- ممنوعیت صدور قرار بازداشت موقت؛ مگر در جرایم موضوع ماده ۲۳۷ قانون آیین دادرسی کیفری، با رعایت شرایط مقرر در ماده ۲۳۸ این قانون یا موارد مصرح در قوانین خاص؛ د- اعلام به دادستان یا رئیس حوزه قضایی بخش در قرار های بازداشت موقت که منتهی به بازداشت متهم شود؛ ج- اجتناب از ارسال شکواییه یا پرونده به کلانتری یا پلیس آگاهی یا درج دستور های کلی و ضرورت ذکر شفاف و بدون ابهام دستور های قضایی و تعیین حیطه اختیارات ضابطان دادگستری؛ خ- اجتناب از صدور دستور ها یا مجوز کلی و بدون مدت برای اجرای طرح های مودی توسط ضابطان دادگستری و ضرورت ارائه آموزش های قبلی به ضابطان دادگستری و نظارت بر حسن اجرای این طرح ها.»

منع شکنجه

«در اجرای اصل سی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مبنی بر رعایت اصل منع

شکنجه برای اخذ اقرار، مراجع قضایی مکلف اند موارد زیر را رعایت کنند: الف- ممنوعیت صدور هرگونه دستور شفاهی یا کتبی خطاب به ضابطان دادگستری، متضمن استفاده از شیوه های غیرقانونی تحقیق که موجب آزار جسمی یا روحی و روانی متهم بازداشتی می شود؛ ب- استماع و مکتوب نمودن اظهارات متهم مدعی شکنجه جسمی یا روحی و روانی توسط معاون دادستان یا دادیار ناظر بر ضابطان دادگستری و عندالاقضاء معرفی متهم به پزشکی قانونی و ارسال گزارش برای دادستان.»

حفظ حرمت و حیثیت افراد

«در اجرای اصل سی و نهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مبنی بر منع هتک حیثیت افرادی که به حکم قانون دستگیر، بازداشت، زندانی یا تبعید شده اند، مراجع قضایی مکلف اند موارد زیر را رعایت کنند: الف- اجتناب از هرگونه رفتار تحقیرآمیز و موجب اذیت و آزار جسمی یا روحی و روانی یا بی حرمتی به متهمان یا محکومان؛ ب- اجتناب از هرگونه رفتار غیرقانونی یا سلیقه ای مانند تراشیدن سر، استفاده از پابند، چشم بند، پوشاندن صورت، نشستن پشت سر متهم و یا انتقال وی به اماکن نامعلوم توسط ضابطان دادگستری در جریان بازجویی؛ پ- اجتناب از بازرسی و تفتیش اسناد و اشیای غیرمرتبط با بزه انتسابی یا متعلق به ثالث و همچنین اجتناب از افشای محتوا و مضمون اسناد، نوشته ها، تصاویر و فیلم های خانوادگی متهمان و محکومان و یا ذخیره سازی و تهیه نسخه از آن ها؛ مگر به دستور قضایی و در راستای کشف بزه انتسابی.»

حفظ کرامت ارباب رجوع

«در راستای حفظ حیثیت و کرامت ارباب رجوع، کارکنان مکلف اند موارد زیر را رعایت کنند: الف- ادب و ارزش های انسانی در برخورد با ارباب رجوع؛ ب- حفظ حیثیت و آبرو و حریم خصوصی ارباب رجوع؛ پ- حفظ اسرار و محتویات پرونده؛ ت- پاسخگویی به ارباب رجوع پس از احرارسمت وی؛ ث- اجتناب از نصب هرگونه تابلو یا نوشته متضمن تهدید به مجازات در صورت توهین به

کارکنان؛ ج- رعایت اخلاق و موازین اسلامی در برخورد با بانوان» همچنین، «در راستای حفظ حیثیت و کرامت ارباب رجوع، انجام اقدامات زیر ضروری است: الف- در صورت امکان استفاده از تجهیزات بازرسی نامحسوس و الکترونیکی به جای بازرسی بدنی مگر در موارد خاص و ضروری؛ ب- آموزش مأموران حفاظت فیزیکی در خصوص روش های مناسب بازرسی؛ پ- حذف موارد غیرضروری بازرسی؛ ت- اجتناب از بازرسی بدنی بدون لباس یا بازرسی مواضع داخلی بدن متهمان و محکومان مگر در صورت ضرورت و مشروط به انجام آن در خلوت و توسط کارکنان آموزش دیده هم جنس؛ ث- اطلاع رسانی پیرامون اقلام و وسایل مجاز و ممنوع همراه ارباب رجوع و پیش بینی امکانات مطمئن و بدون هزینه برای امانت گذاری وسایل.»

پاسخگویی سریع و به موقع

«در راستای رعایت اصول آزادی و امنیت شهروندی و سرعت، دقت و استمرار در ارائه خدمات، دستگاه های مشمول حسب مورد مکلف اند موارد زیر را رعایت کنند: الف- حضور کارکنان قضایی و اداری کشیک در اوقات غیراداری و روزهای تعطیل در مراجع قضایی؛ ب- اجتناب از اعزام و معرفی متهمی که برای تودیع وثیقه یا معرفی کفیل اعلام آمادگی می نماید به زندان تا پایان وقت اداری و عندالاقضاء معرفی متهم تا پایان این وقت به مرجع انتظامی؛ پ- راه اندازی سامانه الکترونیکی برخط با هدف تسریع در ارزیابی و توقیف املاک یا همکاری کانون کارشناسان رسمی دادگستری و سازمان ثبت اسناد و املاک کشور.»

توجه به حقوق زندانیان

«سازمان زندان ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور مکلف به رعایت موارد زیر است: الف- فراهم آوردن امکانات لازم برای استقرار معاونت های اجرای احکام کیفری در زندان ها و همکاری کامل با کارکنان این معاونت ها؛ ب- ارسال گزارش راجع به تعداد و مشخصات متهمان تحت قرار های تأمین کیفری با اعلام نوع بزه انتسابی و مرجع صادرکننده قرار برای دادستانی کل کشور هر سه ماه یکبار و به تفکیک حوزه های مختلف قضایی؛ ت- اهتمام در حفظ سلامت روحی و جسمی زندانیان در ایام بازداشت یا حبس و فراهم آوردن موجبات دسترسی آنان به مراکز بهداشتی و درمانی و تأمین نیازمندی های دارویی آنان؛ ث- فراهم آوردن موجبات استفاده زندانیان از وسایل ارتباط جمعی مانند رادیو، تلویزیون و روزنامه های کثیرالانتشار؛ ج- ارسال فوری گزارش موارد فوت زندانیان به مراجع قضایی ذی ربط و ارجاع موضوع به پزشکی قانونی و اطلاع رسانی سریع به خانواده یا بستگان آنان؛ چ- اجتناب از الزام زنان زندانی به استفاده از چادر به هنگام حضور در مراجع قضایی و همچنین، اجتناب از الزام زندانیان جرایم سیاسی و مطبوعاتی به استفاده از لباس زندان؛ ح- اجرای کامل و سریع طرح تفکیک و طبقه بندی متهمان و محکومان زندانی؛ خ- اجتناب از ایجاد هرگونه مانع و یا تأخیر در ملاقات زندانی مگر به دستور قضایی و اطلاع رسانی به متقاضی ملاقات.

مشاوره حقوقی

پرسش های خود را در تمام زمینه های حقوقی، از طریق پیامک به شماره ۰۹۹۹۲۰۰ ارسال کنید. لطفاً در ابتدای متن پیامک حتماً کلمه «حقوقی» را قید فرمایید.

پرسش: لطفاً درباره مفهوم «تشدید» و «معاذت» توضیح دهید. اگر زن و شوهر در این باره با هم همکاری نکنند، ضمانت اجرای آن چیست؟
پاسخ: طبق ماده ۱۱۰۴ قانون مدنی، «زوجین باید در تشدید مبنای خانواده و تربیت اولاد خود به یکدیگر معاضدت نمایند.» منظور این است که زن و شوهر باید در پایداری و استحکام پایه های خانواده در پرورش فرزندان با یکدیگر همکاری کنند. وظیفه حفظ و نگهداری خانواده، به صورت توأمان، بر عهده زن و مرد گذاشته شده است. در صورت تخلف از این تکلیف، به درخواست یکی از زوج ها، قاضی دادگاه خانواده به موضوع رسیدگی و با توجه به نوع تخلف و خواسته خواهان، حکم مناسب را صادر خواهد کرد. به عنوان مثال اگر اشتغال یکی از زوج ها، بدون ضرورت و به طور غیر معمول مانع از عمل به این تکلیف باشد، قاضی می تواند در صورت صلاح دید و با رعایت دیگر جوانب، حکم به منع اشتغال یا محدودیت اشتغال صادر کند. یا در صورتی که تخلف یکی از زوج ها از این ماده، موجب عسر و حرج خارج از تحمل برای طرف دیگر شود، قاضی می تواند به درخواست خواهان، اجازه طلاق را صادر کند. اگر چه برخی معتقدند که ماده ۱۱۰۴ صرفاً جنبه ارشادی دارد و توصیه اخلاقی است، اما این نظر صحیح به نظر نمی رسد چرا که قانون، محل امر و نهی و وضع مقررات الزام آور و قابل استناد است. حدود حقوق و تکالیف زن و شوهر در تشدید مبنای خانواده، تربیت اولاد، حسن معاشرت و خوش رفتاری با یکدیگر را عرف و عادت زمان و مکان و عقل سلیم تعیین می کند. مسئولیت تفسیر عرف و نیز قضاوت در هر مورد، ابتدا بر عهده دوزن و شوهر و در صورت اختلاف آن ها بر عهده قاضی است.

پرسش: خانمم به دلیل اختلافات، خانه را ترک کرده و خواستار جدایی است. او می گوید که از حق و حقوق خودش می گذرد و می توانیم توافقی جدا شویم. اما پدرش مانع این کار می شود و هر بار جلسه دادگاه را به هم می زند و دخترش را با خودش می برد. چند وقت است که گرفتار این مسئله هستم. با توجه به رضایت خانمم به بخشیدن حق و حقوق و با در نظر گرفتن این مسئله که پدر خانمم، همه جا همراه اوست، چه کار کنم؟

پاسخ: اگر شما و همسرتان درباره اصل طلاق و شرایط آن به توافق رسیده باشید، می توانید برای طلاق توافقی، همراه یکدیگر به یکی از دفاتر خدمات الکترونیک قضایی مراجعه کنید. شرایطی که باید درباره آن ها توافق کنید، حضانت فرزند مشترک و شرایط مالی، همچون مهریه، نفقه و اجرت المثل ایام زوجیت است. در صورتی که همسر شما نمی تواند شخصاً در دادگاه حاضر شود، می تواند با مراجعه به یکی از وکلای دادگستری به ایشان و کالت دهد تا اقدامات لازم برای طلاق توافقی را به وکالت او همسران انجام دهد. در این صورت معمولاً به حضور شخص ایشان در دادگاه نیازی نخواهد بود.

آگهی فراخوان مناقسه عمومی شماره ۹۸/۱۱۶
خرید انواع کنتور و کلید فیوز مینیاتوری تک فاز (نوبت اول)
شرکت توزیع نیروی برق استان خراسان رضوی
این شرکت در نظر دارد انواع کنتور و کلید فیوز مینیاتوری تک فاز مورد نیاز خود را از طریق مناقسه عمومی خریداری نماید. لذا از تمامی تولید و تامین کنندگان دارای صلاحیت دعوت می شود جهت دریافت، تکمیل و تحویل اسناد مناقسه به شرح درج شده در سایت شرکت به آدرس اینترنتی www.kcdc.ir و یا سایت توانیر به آدرس اینترنتی www.tavanir.org.ir مراجعه فرمایند.
۰۵۱۳۷۰۰۹۳۹۰
دفتر روابط عمومی شرکت توزیع نیروی برق استان خراسان رضوی

جناب آقای حیات داوودی
معاونت محترم اداری مالی بانک ملت خراسان رضوی
انتصاب جنابعالی که نشان از لیاقت شما دارد را صمیمانه تبریک عرض می نمایم.
عبدالنبی طلوع
۰۵۱۳۸۰۵۲۶۱

مدیرکل محترم بهزیستی خراسان رضوی جناب آقای دکتر پوریوسف
معاونت محترم امور اجتماعی بهزیستی جناب آقای دکتر حقدادی
ریاست محترم بهزیستی شهرستان مشهد جناب آقای مروی
و کارشناسان محترم امور مهدهای کودک
سرکار خانم ها: کریم پور- چراغچی
مهران فر- شورابی- طهماسبی- اسماعیلی- اختصاری-
کریم زاده- میرزایی- پورمند- معدنیان- غلامی- بابا زاده- تقی زاده- بهادری
هفته بهزیستی بر شما عزیزان مبارک باد
مهدهای کودک: رضا و زهرا (دریانی)، آئین تربیت (فلاح)، مهر و رضا و زهرا (جوادی)
۰۵۱۳۸۰۵۲۶۱

ریاست محترم بهزیستی خراسان رضوی
جناب آقای دکتر پوریوسف
معاونت محترم امور اجتماعی بهزیستی
جناب آقای دکتر حقدادی
ریاست محترم بهزیستی شهرستان مشهد جناب آقای مروی
و کارشناسان محترم امور مهدهای کودک
سرکار خانم ها: کریم پور - چراغچی - مهران فر - شورابی - طهماسبی - اسماعیلی - اختصاری - کریم زاده - تقی زاده - بهادری - میرزایی - پورمند - معدنیان - غلامی - بابا زاده
هفته بهزیستی بهانه ایست برای قدردانی از شما دوستان کودک
مهدهای کودک:
برف (مهدیزاده)، دیبا (دائمی)، شادی (رضازاده)، فروزنده (ریاضی) طراوت (خیاط پور)، مهسا (سیف فرد)، نوید (طاهری راد)
۰۵۱۳۸۰۵۲۶۱

صفحه آرایي

واحد صفحه‌آرایی روزنامه خراسان
سفارش می‌پذیرد

روزنامه مجله ویژه نامه کتاب

اینفوگرافیک گرید لوگو

۰۵۱۳۷۰۰۹۳۹۰
layout@khorasannews.com

پذیرش غیر حضوری آگهی های
تبریک، تقدیر و تشکر
پذیرش تلفنی:
۰۹۹۹۹۳۷۰۰
پذیرش تلگرامی:
۰۹۱۵۴۷۱۱۳۰۰

ابلاغ دادنامه

آقای مرتضی حجت پناه

سردفتر ازدواج رسمی شماره ۳۹۳ تهران

باتوجه به اینکه دادنامه شماره ۱۳۹۷۲۵۱۰۱۱۳۲۰۰۰۲۵۸ صادره از دادگاه بدوی انتظامی سردفتران ودفتریاران مبنی بر سه ماه انفصال موقت از شغل سردفتری، بعلت مجهول‌ال‌مکان بودن شما ابلاغ نگردیده است. لذا از تاریخ انتشار این آگهی به مدت ۱۰روز فرصت دارید جهت ارائه دفاعیه خود به نشانی: (تهران، خیابان شریعتی نرسیده به خیابان شهید مطهری، نبش کوچه ساری اداره کل ثبت اسناد و املاک استان تهران، طبقه پنجم، دفتر دادگاه بدوی انتظامی) مراجعه نمایید در غیر این صورت مطابق قانون اقدام خواهد شد.

م.الف ۱۳۸۶